

Artificial Intelligence and Its Impact on Human Rights and Fundamental Freedoms

Amirreza Mahmoudi

Assistant Professor, Faculty of Humanities,
Department of Law, Islamic Azad University,
Lahijan Branch, Lahijan, Iran.

Maryam Bahrekazemi *

Master's Student in Private Law, Department of
Law, Lahijan Branch, Islamic Azad University,
Lahijan, Iran.

Abstract

Research on the impact of artificial intelligence on fundamental freedoms and human rights is of great importance and can help preserve fundamental rights and human rights in the digital world. Artificial intelligence algorithms are typically designed in a complex and non-interpretable manner, which may lead to violation of human rights or the use of such algorithms in the collection and processing of personal data, thereby violating privacy or legal rights of individuals. With the transparent and interpretable design of artificial intelligence algorithms which should be developed by organizations and governments and by using privacy protocols and laws in collecting and processing personal data and designing appropriate mechanisms to modify and protest decisions, it is possible to mitigate the challenges arising from the use of artificial intelligence. The main goal of this research is to gain a deeper understanding of the impacts of this innovative technology on the principles and fundamental concepts of human rights and fundamental freedoms. This article uses library tools and descriptive-analytical methods to better understand the challenges and opportunities that artificial intelligence creates for human rights and fundamental freedoms or threatens them. The present research focuses on providing solutions for determining appropriate legal standards to preserve fundamental rights and manage them in the digital world.

Keywords: artificial intelligence, impact of artificial intelligence on fundamental freedoms, impact of artificial intelligence on human rights, innovative technology

Received: 28/February/2024

Accepted: 04/May/2024

eISSN: 2783-4204

ISSN: 2783-3631

هوش مصنوعی و تأثیرات آن بر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی

استادیار، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لاهیجان،
لاهیجان، ایران.

امیررضا محمودی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، واحد لاهیجان، دانشگاه
آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران.

مریم بحر کاظمی *

چکیده

با توجه به پیشرفت‌های روزافزون در حوزه هوش مصنوعی، پژوهش درباره اثر هوش مصنوعی بر آزادی‌های اساسی و حقوق بشر اهمیت بسیار زیادی دارد. معمولاً الگوریتم‌های هوش مصنوعی به صورت پیچیده و غیرقابل تفسیر طراحی می‌شوند که ممکن است منجر به نقض حقوق بشر شده یا استفاده از آن در جمع‌آوری و پردازش داده‌های شخصی به نقض حریم خصوصی یا حقوق قضایی افراد منجر شود. با طراحی شفاف و قابل تفسیر الگوریتم‌های هوش مصنوعی که باید توسط سازمان‌ها و دولت‌ها طراحی شود و همچنین با استفاده از پروتکل‌ها و قوانین محافظت از حریم خصوصی در جمع‌آوری و پردازش داده‌های شخصی و طراحی مکانیسم‌های مناسب برای اصلاح و اعتراض تصمیمات می‌توان از چالش‌های ناشی از اعمال هوش مصنوعی کاست. هدف اصلی این پژوهش، تضمین محافظت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در دنیای دیجیتال و کمک به جامعه و سازمان‌ها جهت بهره‌مندی از پتانسیل هوش مصنوعی با هدف بهبود زندگی انسان‌ها است. در این مقاله با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای و روش توصیفی-تحلیلی به شناخت بهتر چالش‌ها و فرصت‌هایی که هوش مصنوعی برای حقوق بشر و آزادی‌های اساسی ایجاد می‌کند یا باعث تهدید آن‌ها می‌شود و چگونگی تأثیر هوش مصنوعی بر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی می‌پردازیم. پژوهش حاضر به ارائه راهکارهایی برای تعیین استانداردهای قانونی مناسب جهت حفظ حقوق اساسی و مدیریت آن در دنیای دیجیتال پرداخته است.

کلیدواژه‌ها: هوش مصنوعی، تأثیر هوش مصنوعی بر آزادی‌های اساسی، تأثیر هوش مصنوعی بر حقوق بشر، فناوری نوین

مقدمه

هوش مصنوعی، معانی متفاوتی برای افراد مختلف دارد. از نظر برخی هوش مصنوعی به معنای شکل مصنوعی زندگی است که می‌تواند انسان‌ها را هوشمند کند و برای برخی یک تکنولوژی پردازش داده‌هاست (ریتون، ۱۳۹۸، ص ۲۰). هوش مصنوعی توانایی ماشین‌ها را فراتر از دنبال کردن دستورالعمل‌ها می‌برد و این امر به‌ویژه در حوزه‌هایی که محدودیت‌های هوش انسانی و ظرفیت‌های مغز در پردازش داده‌ها یا اطلاعات با استفاده از قابلیت‌های شناختی، کمتر و محدودتر شده بیشتر است. هوش مصنوعی می‌تواند در ارتقای حقوق بشر و آزادی‌های اساسی نقش مثبتی داشته باشد اما در عین حال، ممکن است منجر به نقض آنان نیز شود؛ بنابراین، لازم است که قوانین و مقررات مناسب برای استفاده از هوش مصنوعی در جامعه تدوین شود تا حقوق بشر و آزادی‌های اساسی محافظت شود و از پتانسیل نقض آن‌ها توسط این فناوری پیشگیری شود. استفاده از هوش مصنوعی در جوامع مزایا و مخاطراتی دارد؛ به کار بردن دو واژه مزایا و مخاطرات در کنار یکدیگر مبین این مفهوم است که فناوری‌های نوینی مانند هوش مصنوعی در کنار مزایا، مخاطرات و چالش‌هایی را نیز به همراه خواهد داشت (مصطفوی اردبیلی و همکاران، ۱۴۰۱، ص ۴۹).

به نظر می‌رسد تأثیر هوش مصنوعی بر آزادی‌های اساسی و حقوق بشر به دلیل پیچیدگی و چندبعدی بودن موضوع، ابهاماتی را در حوزه تعارض بین حقوق انسانی و توسعه هوش مصنوعی ایجاد می‌کند. همچنین ممکن است با پیشرفت هوش مصنوعی، امکانات جدیدی برای نظارت و کنترل افراد و جامعه فراهم شود که ممکن است به تضییع حقوق آزادی افراد بینجامد. به عبارت دیگر، هوش مصنوعی می‌تواند به‌عنوان یک وسیله برای نظارت، کنترل و تصمیم‌گیری در جامعه استفاده شود که ممکن است به تخطی از حقوق آزادی افراد و حاکمیت قانون منجر شود که این امر نیاز به بررسی و تدقیق دارد.

در مقاله‌ای با عنوان تأثیر و جایگاه هوش مصنوعی در نظام حقوق بشر بین‌الملل که توسط سید محمد مصطفوی و همکارانش نوشته شده است، به‌طور کلی تأثیر هوش مصنوعی بر نسل‌های مختلف حقوق بشر مورد بررسی قرار گرفته و به رویکرد جامعه بین‌الملل در مواجهه با چالش‌های آن پرداخته شده است اما تأثیر هوش مصنوعی بر ابعاد مختلف حقوق و آزادی‌های اساسی به‌طور دقیق بررسی نشده و مخاطرات ناشی از هوش مصنوعی بر حقوق بشر به‌طور دقیق تشریح نشده است. همچنین، راهکار مناسبی برای تعیین استانداردهای قانونی مناسب جهت حفظ این حقوق ارائه نگردیده است. در مقاله دیگری با عنوان "تأثیر هوش مصنوعی بر حقوق بشر؛ نیاز به تحول قانونی" که توسط ادواردو لیتو و همکارانش نوشته شده، تقاطع پیچیده بین هوش مصنوعی و حقوق بشر و مباحث مربوط به نیاز به انطباق قوانین حمایت از حقوق بشر با نوآوری‌های تکنولوژی را بررسی و معضلات حقوقی و اخلاقی در کاربردهای هوش مصنوعی را نیز مورد بحث قرار می‌دهد اما در این مقاله به‌صورت واضح راهکارهایی برای حفظ تعادل بین تکنولوژی هوش مصنوعی و حقوق بشر و آزادی‌های اساسی مطرح نشده است. ما در این مقاله سعی داریم با بررسی دقیق تأثیر هوش مصنوعی بر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی به شناسایی تأثیرات مثبت و منفی این فناوری بر حقوق اساسی افراد و تدابیر مناسب برای کاهش تأثیرات منفی و تقویت تأثیرات مثبت آن پرداخته و به دنبال ارائه راهکارهایی هستیم تا سیاست‌ها و قوانین موجود در زمینه حفظ حقوق اساسی افراد را ارزیابی و در صورت نیاز، تغییرات لازم را اعمال کنیم؛ آگاهی عمومی را درباره تأثیرات این فناوری بر حقوق اساسی افراد افزایش دهیم و به جامعه کمک کنیم تا بهترین استفاده ممکن از هوش مصنوعی را برای حفظ حقوق بشر داشته باشد. در این مقاله ما به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که تأثیر هوش مصنوعی بر آزادی‌های اساسی و حاکمیت قانون چگونه است؟

هدف از این پژوهش، تبیین تأثیرات هوش مصنوعی بر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی است؛ بنابراین، در این مقاله عنوانی همچون شناخت هوش مصنوعی، رابطه هوش مصنوعی با حقوق بشر، سهم هوش مصنوعی بر اهداف نظارتی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و چند عنصر حقوق بشر که طبق کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و پروتکل‌های آن تحت تأثیر هوش مصنوعی قرار گرفته، مطالعه و بررسی می‌گردد.

۱- شناخت هوش مصنوعی

هوش مصنوعی، مجموعه‌ای از فناوری‌هایی است که به ماشین‌ها توانایی می‌دهد در سطح بالاتری از هوشمندی عمل کنند و به قابلیت‌های انسانی، احساس، درک و رفتار برسند؛ بنابراین، ماشین‌های هوش مصنوعی با دریافت و پردازش تصویر، صوت و گفتار می‌توانند دنیای اطرافشان را ادراک کنند. همچنین می‌توانند از طریق فناوری‌هایی مانند سامانه‌های تخصصی و موتورهای استنتاج در دنیای فیزیکی فعالیت کنند. این قابلیت‌های انسانی با توانایی یادگیری از تجربه و همسان کردن در طی زمان افزایش می‌یابند. اکنون نیز رشد شبکه‌های عصبی عمیق و قدرتمند به هوش مصنوعی توانایی می‌دهد که صرف برنامه‌نویسی نیست و توانایی انجام دادن امور غیرمنتظره و یادگیری بدون برنامه‌نویسی ملاک است (گریفین کارنر مارتینز، ۱۳۹۸، ص ۳۶). سیستم‌های هوش مصنوعی بر روی داده‌هایی کار می‌کنند که دنیای ما درون آن غرق شده است؛ از پست‌های شبکه‌های اجتماعی گرفته تا حسگرهایی که به وسایل و ماشین‌ها وصل شده‌اند و همچنین، آرشیو عظیمی از گزارش‌ها و قوانین و کتاب‌ها. در گذشته، حتی اگر چنین داده‌ای در دسترس می‌بود، ذخیره‌سازی و دسترسی آن را دست‌وپا گیر می‌کرد. رویکردهای هوش مصنوعی را می‌توان به دو نوع هوش مصنوعی محدود یا ضعیف و هوش مصنوعی عمومی یا نامحدود تفکیک کرد. هوش مصنوعی محدود، کارهای مستقل در محیط‌های اختصاصی یا تعریف‌شده مانند تشخیص گفتار، تشخیص تصویر و ترجمه را انجام می‌دهد. در مقابل، هدف بلندمدت هوش مصنوعی عمومی (نامحدود)، ایجاد سیستم‌هایی است که انعطاف‌پذیری و تطبیق‌پذیری هوش انسانی را در گستره وسیعی از حوزه‌های شناختی مانند یادگیری، زبان، ادراک، استدلال، خلاقیت و برنامه‌ریزی از خود بروز دهد. توانایی‌های گسترده یادگیری، سیستم‌های هوش مصنوعی عمومی را قادر می‌کند که دانش را از حوزه‌ای به حوزه دیگری انتقال دهند و در تعامل با تجارب خود و انسان بر دانش خود بیفزایند. از زمان پدید آمدن هوش مصنوعی، ایجاد هوش مصنوعی عمومی از آرزوهای محققان بوده است اما دستیابی به این هدف هنوز برای سیستم‌های کنونی دور از دسترس است. پیش‌بینی می‌شود هوش مصنوعی در طی حدود یک دهه دیگر به‌طور عمده در همه سیستم‌ها و ابزارهای اصلی مدنی نفوذ و پایگاه نرم‌افزاری آن‌ها را ایجاد کند و طی دو تا سه دهه دیگر سبک و سیاق دنیا را دگرگون سازد. هنگام در نظر گرفتن حکمرانی، تمرکز نباید فقط بر فناوری باشد بلکه باید بر ساختارهای اجتماعی پیرامون آن شامل سازمان‌ها، افراد و مؤسسه‌هایی که آن را ایجاد می‌کنند، توسعه و استقرار می‌دهند، استفاده و کنترل می‌کنند و همچنین افرادی که تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند (مانند شهروندان در رابطه با دولت‌ها، مصرف‌کنندگان، کارگران یا حتی کل جامعه)، متمرکز شود (ابوذری، ۱۴۰۱، ص ۱۴).

۲- هوش مصنوعی و حقوق بشر

هوش مصنوعی، «اشکال جدیدی از ظلم را ایجاد کرده است و در بسیاری از موارد به‌طور نامتناسبی بر ناتوان‌ترین و آسیب‌پذیرترین افراد تأثیر می‌گذارد. مفهوم حقوق بشر به تفاوت‌های قدرت می‌پردازد و به افراد و سازمان‌هایی که آن‌ها را نمایندگی می‌کنند، زبان و روش‌هایی را ارائه می‌دهد تا با اقدامات فاعلان قدرتمندتر، مانند دولت‌ها و

شرکت‌ها مخالفت کنند^۱، حقوق بشر، جهانی و الزام‌آور بوده و در مجموعه‌ای از حقوق بین‌الملل تدوین شده است. احترام به حقوق بشر، هم برای دول‌ها و هم برای شرکت‌ها به‌طور یکسان موردنیاز است، اگرچه دولت‌ها تعهدات بیشتری برای حمایت و اجرای حقوق بشر دارند^۲. به نظر می‌رسد ما در یک مرحله بحرانی قرار داریم، هم در مورد نحوه حکومت کردن هوش مصنوعی و هم در مورد استفاده از آن در حکومت. این فناوری در حال پیشرفت است اما قوانین و معیارها سعی در تطابق با آن ندارند. لذا، دولت‌ها و جامعه بین‌الملل مجبور شده‌اند به‌عنوان پاسخ به بحران‌های مرتبط با فناوری، تلاش کنند. نیاز به قوانین و مقررات برای حکومت بر توسعه و استفاده از هوش مصنوعی فوری است. مهم است که دولت‌ها و سایر نهادهای بین‌المللی خود را به‌طور صریح متعهد کنند تا با یک رویکرد مبتنی بر حقوق بشر به نهادینه شدن هوش مصنوعی در تمامی ابعاد کمک کنند و توضیح دهند که چرا چنین رویکردی بیشترین ظرفیت را برای پاسخ به تمامی نگرانی‌های جامعه‌ای که هوش مصنوعی ایجاد می‌کند، دارد. در اولویت قرار دادن حقوق بشر، بهترین امید برای حفاظت از افراد در برابر خطرات محتمل و برای ساخت جوامعی است که توسط فناوری هوش مصنوعی غنی و تقویت‌شده است (Donahoe & Metzger, 2019). چارچوب حقوق بشری حال حاضر، بسیار مناسب برای محیط دیجیتال جهانی است. همراه با گسترش برنامه‌های هوش مصنوعی گسترش، راهکارهای عملی برای اعمال استانداردهای حقوق بشر نیز باید گسترش یابند. وظیفه فوری ما این است که بفهمیم چگونه حقوق بشر را در جهان جدیدی که توسط هوش مصنوعی محرک است، حفاظت و به واقعیت پیوندانیم. مقررات، سازوکار مهمی برای حمایت از حقوق بشر است. درواقع، در عصر هوش مصنوعی می‌توان از مقررات برای اطمینان از توسعه و استفاده مسئولانه سیستم‌های هوش مصنوعی استفاده کرد و از نقض حقوق بشر جلوگیری نمود. درواقع، اکثر نویسندگان و سازمان‌ها بر لزوم به‌روزرسانی قانون بین‌المللی حقوق بشر^۳ برای رسیدگی به چالش‌های خاص هوش مصنوعی در رابطه با حقوق بشر توافق دارند. الگوریتم‌ها و هوش مصنوعی می‌توانند به‌طور جدی حقوق بشر را نقض کنند؛ بنابراین، آن‌ها از ایجاد یک چارچوب قانونی مبتنی بر کرامت انسانی برای اطمینان از پاسخگویی خود دفاع می‌کنند. مقررات مبتنی بر قانون بین‌المللی حقوق بشر می‌تواند با حصول اطمینان از توسعه و استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی به‌صورت اخلاقی و مسئولانه، به حفاظت از حقوق بشر در هوش مصنوعی کمک کند. به‌عنوان مثال، مقررات می‌تواند بر شفافیت، انطباق و الزامات حاکمیتی برای سیستم‌های هوش مصنوعی تمرکز نماید (Leite, 2023). هوش مصنوعی اغلب برای جمع‌آوری و پردازش مقادیر زیادی از داده‌های شخصی استفاده می‌شود که می‌تواند پیامدهای مهمی برای حریم خصوصی و امنیت افراد داشته باشد. قوانین و مقررات می‌توانند با الزام سیستم‌های هوش مصنوعی در مورد نحوه جمع‌آوری و استفاده از داده‌های شخصی شفاف به حفظ حریم خصوصی و امنیت افراد کمک کنند. برای مثال، مقررات می‌تواند مستلزم این باشد که سیستم‌های هوش مصنوعی برای محافظت از حریم خصوصی داده‌های شخصی طراحی شوند و داده‌های شخصی فقط برای اهدافی که برای آن جمع‌آوری شده‌اند، استفاده گردند. قوانین بین‌المللی حقوق بشر باید به‌عنوان چارچوبی برای مسئولیت شرکت‌ها در مورد هوش مصنوعی عمل کند (Gerke et al., 2020)؛ یعنی شرکت‌ها باید مسئولیت خود را بپذیرند و اقدامات لازم را انجام دهند تا اطمینان حاصل شود که فناوری‌های آن‌ها حقوق بشر را نقض نمی‌کند.

1. <https://points.datasociety.net/artificial-intelligence-whats-human-rights-got-to-do-with-it-4622ec1566d5>
 2. According to the UN Principles on Business and Human Rights, States must protect against human rights abuse by businesses within their jurisdiction, businesses are responsible for respecting human rights wherever they operate
 3. International human rights law or (IHRL)

۳- سهم هوش مصنوعی در اهداف نظارتی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی

یکی از علل پیچیدگی تعریف هوش مصنوعی برای اهداف نظارتی، تمایز تعاریف قانونی از تعاریف علمی خالص است درحالی که این تعاریف باید به تعدادی از الزامات (مانند دقیق و جامع بودن، قابلیت عملی و دائمی بودن) پاسخ دهند. برخی از این الزامات^۱ قانونی بوده و برخی دیگر به عنوان عملکرد خوب نظارتی در نظر گرفته می‌شوند.^۲ بررسی "چرخه عمر هوش مصنوعی" اهمیت زیادی دارد تا علاوه بر مرحله توسعه، مراحل استقرار و استفاده نیز در نظر گرفته شود. یک عنصر دیگر که باید در نظر داشته باشیم، این است که بیشتر برنامه‌های کاربردی هوش مصنوعی که در حال حاضر استفاده می‌شوند، می‌توانند تأثیراتی را در مقیاس بزرگ بر اهداف نظارتی، حقوق بشر، حاکمیت قانون و آزادی‌های اساسی داشته باشند و بر بخش‌های بزرگی از جامعه و تعداد بیشتری از افراد تأثیر بگذارند.

چند "عنصر حقوق بشر" طبق کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و پروتکل‌های آن تحت تأثیر هوش مصنوعی قرار می‌گیرند. این حقوق که در ادامه به بررسی آن‌ها می‌پردازیم، حقوق انسانی هستند که تأثیرات هوش مصنوعی بر آن‌ها می‌تواند تأثیر ژرفی بر جامعه و فضای عمومی داشته باشد؛ بنابراین، بررسی این تأثیرات و یافتن راهکارهای مناسب برای حفظ این حقوق اساسی در دنیای دیجیتال، امری ضروری است. مطالعه عمیق در این زمینه می‌تواند به درک بهتر از چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو کمک کند.

۳-۱- هوش مصنوعی و احترام به ارزش انسانی

این واقعیت که هوش مصنوعی می‌تواند تعصبات موجود را تداوم یا تقویت کند، زمانی که توسط مجریان قانون و قوه قضاییه استفاده می‌شود، حائز اهمیت است. هنگامی که یک سیستم هوش مصنوعی برای پیش‌بینی تکرار جرم یا محکومیت استفاده می‌شود، می‌تواند نتایج مغرضانه‌ای داشته باشد و برای متخصصان حقوقی مانند قضات و وکلا، درک دلیل در نتایج حاصل در سیستم غیرممکن می‌شود و در نتیجه، انگیزه تجدیدنظر در قضاوت را پیچیده می‌کند و تأثیر هوش مصنوعی بر روی آن کمتر آشکار است (Muller, 2020).

۳-۲- حق زندگی آزاد و امنیت برابری در برابر دادگاه، محاکمه عادلانه

هر کس حق آزادی و امنیت شخصی دارد و نمی‌توان هیچ کس را خودسرانه دستگیر و بازداشت و از آزادی خود محروم کرد، مگر به دلایلی و به ترتیبی که قانون تعیین می‌کند. هر انسانی حق ذاتی زندگی دارد و این حق توسط قانون حمایت می‌شود. هیچ کس را نمی‌توان خودسرانه از زندگی خود محروم کرد. در کشورهایی که مجازات اعدام را لغو نکرده‌اند، مجازات اعدام فقط ممکن است برای جدی‌ترین جنایات طبق قوانین لازم‌الاجرا در زمان ارتکاب جرم صادر شود (Eubanks, 2019, p. 24).

بنا بر ماده ۶ عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، افزایش استفاده از هوش مصنوعی در سامانه عدالت کیفری باعث می‌شود که حق آزادی از مداخلات در آزادی شخصی تهدید گردد. مثلاً در نرم‌افزار امتیازدهی به خطر بازگشت به جرم که در سیستم عدالت کیفری آمریکا برای تصمیم‌گیری درباره بازداشت موقت در تمام مراحل و از تعیین وثیقه تا مجازات جنایی استفاده می‌شود، باعث شده است که تعداد بیشتری از متهمان سیاه‌پوست به‌طور نادرست به عنوان گروه پرخطر دسته‌بندی شده و شرایط وثیقه بالاتری نسبت به آن‌ها تعیین شود و در بازداشت موقت نگهداری و به حبس‌های طولانی‌تر محکوم شوند. علاوه بر این، از آنجا که سیستم‌های امتیازدهی توسط قانون تجویز نمی‌شوند و از

1. A Legal Definition of AI Jonas Schuett Goethe University Frankfurt September 4, 2019

2. Inclusiveness can be derived from the principle of proportionality in EU law (art. 5(4) of the Treaty on European Union. The criteria precision and comprehensiveness are based on the principle of legal certainty in EU law. The criteria practicability and permanent are considered good legislative practice

ورودی‌هایی استفاده می‌کنند که ممکن است خودسرانه باشند، تصمیمات بازداشتی که توسط این سیستم‌ها اطلاع‌رسانی می‌شود، ممکن است غیرقانونی یا خودسرانه باشد. نرم‌افزار ارزیابی ریسک جنایی به‌عنوان ابزاری برای کمک به قضات در تصمیم‌گیری‌های خود در نظر گرفته شده است. با این حال، با رتبه‌بندی متهم به‌عنوان ریسک بالا یا پایین ارتکاب مجدد جرم، سطحی از انتساب جرم به شخص در آینده را نسبت می‌دهند که ممکن است با فرض بی‌گناهی موردنیاز در یک محاکمه عادلانه تداخل داشته باشد. در آینده نرم‌افزار تشخیص چهره به‌طور گسترده در عملکرد مجریان قانون مستقر خواهد شد و خطر دستگیری غیرقانونی را به دلیل خطای بیش‌ازحد افزایش می‌دهد. تاریخ مملو از نمونه‌هایی از افرادی است که به اشتباه افرادی را دستگیر می‌کنند که اتفاقاً شبیه جنایتکاران تحت تعقیب هستند (Face Value, 2018). با توجه به نرخ خطای فناوری تشخیص چهره فعلی، این نادرستی‌ها می‌تواند منجر به افزایش دستگیری‌های اشتباه به دلیل شناسایی اشتباه شود که با نرخ‌های دقت پایین‌تر برای چهره‌های غیر سفیدپوست تشدید می‌شود (Goode, 2019). هوش مصنوعی می‌تواند تأثیری «بازدارنده» بر آزادی بیان و آزادی تجمع و تشکل داشته باشد. استفاده از تشخیص چهره در مناطق عمومی ممکن است با آزادی عقیده و بیان افراد متداخل باشد؛ صرفاً به این دلیل اگر همه افراد گروه به‌طور بالقوه قابل شناسایی باشند، دیگر حفاظت از «ناشناس بودن» وجود ندارد. این مسئله می‌تواند منجر به تغییر رفتار آن افراد شود. به‌عنوان مثال، شرکت نکردن در تظاهرات مسالمت‌آمیز (Leite, 2023). همین امر در مورد وضعیتی که تمام داده‌های ما برای امتیازدهی، ارزیابی و عملکرد مبتنی بر هوش مصنوعی استفاده می‌شود (مثلاً برای دریافت اعتبار، وام، شغل، ارتقا و غیره)، صدق می‌کند. با توجه به حق دریافت و انتشار اطلاعات و ایده‌ها، هوش مصنوعی مورد استفاده در رسانه‌ها و اخبار آنلاین «شخصی‌سازی شده» برای افراد، نگرانی‌هایی را ایجاد می‌کند.

موتورهای جستجو و جمع‌آوری‌کننده‌های اخبار اغلب مبهم هستند؛ هم در مورد داده‌هایی که برای انتخاب یا اولویت‌بندی محتوا استفاده می‌کنند و هم در مورد هدف انتخاب یا اولویت‌بندی خاص. بسیاری از مدل‌های کسب‌وکار مبتنی بر درآمد تبلیغات آنلاین هستند. برای اینکه مردم تا حد امکان زمان بیشتری را در یک پلتفرم یا وب‌سایت صرف کنند، ممکن است محتوایی را انتخاب و اولویت‌بندی کنند که فقط این کار را انجام دهد که افراد را در پلتفرم خود نگه دارند؛ صرف‌نظر از اینکه این محتوا عینی، واقعی، متنوع باشد (Muller, 2020). ناتوانی هوش مصنوعی در مقابله با تفاوت‌های ظریف احتمالاً در آینده باعث مشکلات بیشتری خواهد شد. قوانین مطلق نیستند و موارد خاصی وجود دارد که قانون‌شکنی در آن موجه است. به‌عنوان مثال، روشن کردن چراغ قرمز برای جلوگیری از برخورد از عقب با خودروی عقب احتمالاً قابل قبول است در حالی که یک افسر پلیس انسانی می‌تواند این تمایز را قائل شود و ترجیح دهد راننده را جریمه نکند که دوربین‌های چراغ قرمز قادر به چنین قضاوتی نیستند.

۳-۳- حق آزادی بیان، اندیشه، مذهب، اجتماعات و تشکله‌ها

بر اساس ماده ۱۸ عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی^۱ و ماده ۱۸ اعلامیه جهانی حقوق بشر^۲، هر کس حق آزادی اندیشه، وجدان و مذهب را دارد. این حق شامل داشتن آزادی یا پذیرفتن دین یا اعتقادی به انتخاب خود و آزادی ابراز مذهب یا عقیده خود در عبادت و اعمال و تعلیم خواه به‌صورت فردی یا جمعی با دیگران و به‌صورت عمومی یا خصوصی است. هیچ کس نباید مورد اجباری قرار گیرد که آزادی او را برای داشتن یا پذیرش دین یا عقیده دلخواهش مختل کند. ماده ۱۹ عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مقرر می‌دارد؛ هر کس حق دارد بدون دخالت، عقیده متفاوت و حق آزادی بیان داشته باشد. این حق شامل آزادی، جستجو، دریافت و انتشار اطلاعات و عقاید از هر نوع

1. international covenant on civil and political rights
2. the universal declaration of human rights

بدون توجه به مرزها چه به صورت شفاهی چه به صورت کتبی یا چاپی در قالب هنری یا از طریق هر وسیله دیگری که به انتخاب او است، خواهد بود. بنا بر ماده ۲۱ و ۲۲ عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، حق تجمع مسالمت‌آمیز به رسمیت شناخته می‌شود [...] هر کس حق آزادی اجتماع با دیگران از جمله حق تشکیل و پیوستن به اتحادیه‌های کارگری برای حمایت از منافع خود را خواهد داشت. هیچ محدودیتی برای اعمال این حق نمی‌توان اعمال کرد، به جز مواردی که قانون تجویز می‌کند.

تهدیدهای مستقیم: شرکت‌های اینترنتی که محتواها را میزبانی می‌کنند، از هوش مصنوعی برای شناسایی پست‌هایی که مقررات و خدمات آن‌ها را نقض می‌کنند، استفاده می‌نمایند. تمرکز دولت‌ها بر فشار رسمی و غیررسمی بر شرکت‌ها برای حل مشکل محتوای تروریستی، سخنان نفرت‌انگیز و خبرهای جعلی بدون استانداردها و تعاریف واضح، منجر به افزایش استفاده از سیستم‌های خودکار شده است. به دلیل ناکارآمد بودن هوش مصنوعی و فشارهایی که بر شرکت‌ها برای حذف محتوای مشکوک وارد می‌شود، بسیاری از محتواها به طور اشتباه حذف می‌شوند (Nolasco & Micek, 2018). در کشورهایی که آزادی مذهب در معرض تهدید است، هوش مصنوعی می‌تواند به مقامات دولتی در نظارت و هدف قرار دادن اعضای گروه‌های مذهبی تحت آزار و اذیت کمک کند. این امر نه تنها می‌تواند چنین گروه‌هایی را از ترس شناسایی شدن بیشتر به مخفی کاری وادار کند بلکه می‌تواند عواقب فیزیکی از خشونت گرفته تا دستگیری یا مرگ به همراه داشته باشد. همچنین می‌توان از هوش مصنوعی برای شناسایی و حذف محتوای مذهبی استفاده کرد. اگر مردم نتوانند نمادهای مذهبی را به نمایش بگذارند، نماز بخوانند یا در مورد دین خود به صورت آنلاین آموزش دهند، این نقض مستقیم آزادی مذهب است. در نهایت می‌توان از سانسور مبتنی بر هوش مصنوعی برای محدود کردن آزادی انجمن‌ها با حذف گروه‌ها صفحات و محتوایی که سازمان‌دهی گردهمایی‌های حضوری و همکاری را تسهیل می‌کنند، استفاده کرد. با توجه به نقش مهم رسانه‌های اجتماعی در سازمان‌دهی جنبش‌های اعتراضی در سطح جهان، استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند تأثیر گسترده‌ای در ممانعت از تجمع در سراسر جهان داشته باشد (Comminos, 2012).

تهدیدات غیرمستقیم: نقض حق حریم خصوصی تأثیر بسزایی بر آزادی بیان دارد. زمانی که مردم احساس می‌کنند تحت نظر هستند یا ناشناس نیستند، نشان داده شده است که خودسانسوری می‌کنند و رفتار خود را تغییر می‌دهند. نظارت مبتنی بر هوش مصنوعی بر این گونه موارد پیامدهای جدی برای آزادی بیان خواهد داشت (Privacy International, 2018). یکی از مثال‌های قدرتمند، تشخیص چهره است که اگر در فضاهای عمومی برای شناسایی افراد در یک اعتراض استفاده شود، ممکن است اثر سردکننده قابل توجهی بر تجمع داشته باشد. اجرای چنین سیستمی در کشورهایی که تجمع آزاد را محدود می‌کنند، عملاً از بهره‌مندی از این حق جلوگیری می‌کند زیرا بسیاری از مردم برای تجمع در ملاعام و بیان دیدگاه‌های خود به سطح امنیت ناشناس متکی هستند. نقش هوش مصنوعی در رتبه‌بندی محتوا و ایجاد و تقویت حباب‌های فیلتر، تهدیدی غیرمستقیم برای آزادی افکار است زیرا نوع اطلاعاتی را که افراد به آن دسترسی دارند، شکل می‌دهد (Whittaker et al., 2018, p. 14).

نگاه به آینده، یک تهدید مستقیم برای آزادی بیان از طریق آزار و اذیت آنلاین با فعال کردن ربات است. درحالی‌که آزار و اذیت چیز جدیدی نیست و به طور فزاینده‌ای توسط ربات‌ها به جای انسان‌ها انجام می‌شود، این حساب‌های ربات خود را به عنوان کاربران واقعی نشان می‌دهند و پاسخ‌های خودکار را به حساب‌های شناسایی شده یا هر کسی که نظر خاصی دارد، ارسال می‌کنند. این نوع آزار و اذیت آنلاین نسبت به آزادی بیان به‌ویژه برای افرادی که در جمعیت‌های حاشیه‌نشین هستند و به طور نامتناسبی هدف قرار می‌گیرند، تأثیر وحشتناکی دارد (White, 2021).

از آنجا که طراحان ربات به‌طور فزاینده‌ای از پردازش زبان طبیعی استفاده می‌کنند، ربات‌های آزاردهنده نیز از این روش پیروی خواهند کرد که این کار تشخیص گزارش و خلاص شدن از شر حساب‌های ربات را دشوارتر می‌کند. لذا، رویکرد پیشگیرانه هوش مصنوعی می‌تواند توسط دولت‌ها برای پیش‌بینی و جلوگیری از تظاهرات یا اعتراضات عمومی قبل از وقوع استفاده شود.^۱

۳-۴- حقوق برابری و عدم تبعیض

یکی از بیشترین تأثیرات گزارش شده هوش مصنوعی بر حقوق بشر، تأثیر آن بر ممنوعیت تبعیض و حق برابری رفتار است. همان‌طور که قبلاً ذکر شد، هوش مصنوعی در بسیاری از موارد نشان داده است که تعصبات تبعیض‌آمیز یا غیرقابل قبول را تداوم می‌بخشد و تقویت می‌کند. علاوه بر این، این سیستم‌های مبتنی بر داده، وجود سوگیری‌ها را پنهان می‌کنند و مکانیسم‌های کنترل اجتماعی حاکم بر رفتار انسان را به حاشیه می‌برند (Muller, 2020). همه افراد در برابر قانون برابر هستند و بدون هیچ تبعیضی حق دارند از حمایت یکسان قانون برخوردار شوند. در این راستا، قانون هر گونه تبعیض را منع می‌کند و تضمین می‌کند که همه افراد در برابر تبعیض به هر دلیلی از قبیل نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا هر عقیده و دارایی در برابر تبعیض مصون باشند. استفاده از هوش مصنوعی در برخی سیستم‌ها می‌تواند بی‌عدالتی تاریخی را در همه چیز از محکومیت به حبس گرفته تا درخواست‌های وام تداوم بخشد (Levin, 2017, p. 34). ممکن است مردم فکر کنند که تبلیغات آنلاین تأثیر زیادی بر زندگی آن‌ها ندارد اما تحقیقات نشان می‌دهد که فضای تبلیغات آنلاین می‌تواند منجر به تبعیض و تداوم تعصبات تاریخی شود. همچنین، نرم‌افزار نظارتی مبتنی بر هوش مصنوعی می‌تواند با هدف آشکار تبعیض مورد استفاده قرار گیرد و به دولت‌ها اجازه دهد خدمات به افراد گروه‌های مختلف را شناسایی، رهگیری و هدف‌گیری کنند.

۳-۵- حقوق حفظ حریم خصوصی و حفاظت از داده‌ها

بر اساس ماده ۷ و ۸ منشور حقوق اساسی اتحادیه اروپا، هر کس حق دارد از اطلاعات شخصی مربوط به خود محافظت کند. چنین داده‌هایی باید به‌طور منصفانه برای اهداف مشخص و بر اساس رضایت شخص مربوطه یا هر مبنای قانونی دیگری که توسط قانون تعیین شده است، پردازش شود. همچنین، هر کس حق دارد به داده‌هایی که در مورد او جمع‌آوری شده است، دسترسی داشته باشد و حق اصلاح آن را دارد. حریم خصوصی، یک حق اساسی بوده که برای کرامت انسانی ضروری است. امروزه، بسیاری از دولت‌ها و مناطق، حق اساسی برای حفاظت از داده‌ها را به رسمیت می‌شناسند. حفاظت از داده‌ها در درجه اول محافظت از هر گونه اطلاعات شخصی مربوط به شخص است که این موضوع ارتباط نزدیکی با حق حریم خصوصی دارد و حتی می‌تواند بخشی از حق حریم خصوصی در سیستم حقوق بشر سازمان ملل باشد (Masse, 2018). سیستم‌های هوش مصنوعی اغلب از طریق دسترسی و تجزیه و تحلیل مجموعه‌های کلان، آموزش داده می‌شوند. داده‌ها به‌منظور ایجاد مکانیسم‌های بازخورد و ارائه کالیبراسیون و اصلاح مستمر جمع‌آوری می‌شوند. این مجموعه داده‌ها با حفظ حقوق حریم خصوصی و حفاظت از داده‌ها تداخل دارد. همچنین، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی ممکن است اطلاعات خصوصی افراد را نشان دهد؛ اطلاعاتی که به‌عنوان اطلاعات محافظت‌شده واجد شرایط هستند و باید به‌عنوان اطلاعات حساس تلقی شوند، حتی اگر از مجموعه داده‌های بزرگی که از اطلاعات در دسترس عموم تغذیه می‌شوند، مشتق شده باشند. نمونه دیگری از مرز باریک بین داده‌های عمومی و خصوصی، افزایش استفاده از برنامه‌های نظارت بر رسانه‌های اجتماعی دولتی

است که در آن، سازمان‌های مجری قانون مجموعه‌ای از اطلاعات رسانه‌های اجتماعی را جمع‌آوری می‌کنند و آن‌ها را به برنامه‌های مبتنی بر هوش مصنوعی برای شناسایی تهدیدات ادعایی می‌رسانند (Green & Chen, 2022).

حق اطلاعات و حق دسترسی با همکاری یکدیگر کار می‌کنند تا به افراد اجازه دهند اطلاعاتی در مورد داده‌هایی که یک نهاد در حال جمع‌آوری آن است، به دست بیاورند که چگونه آن‌ها را جمع‌آوری می‌کند و چگونه از آن استفاده خواهد کرد. این حقوق، آگاهی عمومی را در مورد وجود سیستم‌های هوش مصنوعی و نقشی که ایفا می‌کنند، افزایش می‌دهند. علاوه بر این، این حقوق به افراد اجازه می‌دهند تا آسیب‌های حقوق بشری احتمالی را کشف و درک کنند و موجب شفافیت بیشتر در مورد نحوه استفاده از هوش مصنوعی شوند.

حق اصلاح، این امکان را به افراد می‌دهد تا در صورت نادرست یا ناقص بودن، اطلاعات خود را که توسط یک شخص ثالث نگهداری می‌شود، اصلاح کنند. این حق می‌تواند به کاهش تأثیر نرخ خطا در سیستم‌های هوش مصنوعی کمک کند.

حق محدود کردن پردازش به افراد این امکان را می‌دهد که از یک نهاد درخواست کنند تا استفاده از اطلاعات شخصی را متوقف یا استفاده از آن‌ها را محدود کند. این حقوق می‌تواند برای توقف موقت استفاده از یک سیستم هوش مصنوعی مورد بحث یا برای تحت فشار قرار دادن یک نهاد برای استفاده مسئولانه‌تر از سیستم هوش مصنوعی مورد استفاده قرار گیرد (Access Now, 2018).

مهم نیست که سیستم‌های هوش مصنوعی چقدر دقیق تولید می‌شوند؛ باید تلاش کنیم مطمئن شویم که ارزش‌های آن‌ها با ارزش‌های ما همسو هستند تا هرگونه عارضه‌ای که ممکن است از یک ابرهوش ساطع شود، تا حد امکان کاهش یابد. اینکه امروزه مشکل همسویی ارزش باید حل شود، توسط اصول راهنمای سازمان ملل در مورد تجارت و حقوق بشر نیز که برای ادغام حقوق بشر در تصمیمات تجاری ایجاد شده، اشاره شده است (Risse, 2019). هر جا که هوش مصنوعی باعث آسیب شود، باید مشخص شود که چرا چنین می‌کند و جایی که یک سیستم هوش مصنوعی در تصمیم‌گیری قضایی دخالت دارد، استدلال آن باید توسط حسابرس انسانی قابل تأیید باشد. چنین اصولی به نگرانی‌هایی پاسخ می‌دهد که هوش مصنوعی ممکن است با سرعت زیادی داده‌ها را استدلال کند و به طیفی از داده‌ها دسترسی داشته باشد که تصمیمات مبتنی آن به‌طور فزاینده‌ای مبهم باشد و اگر تحلیل‌هایش به بیراهه رفتند، تشخیص آن غیرممکن می‌شود. این اصول همچنین بر همسویی ارزش پافشاری می‌کنند و تأکید دارند که «سیستم‌های هوش مصنوعی بسیار خودمختار باید طوری طراحی شوند که بتوان اهداف و رفتارهای آن‌ها را برای همسویی با ارزش‌های انسانی در طول عملیاتشان تضمین کرد» (Conn, 2017). با توجه به نقش عظیم تأثیر هوش مصنوعی بر زندگی فردی و اجتماعی شهروندان، هوش مصنوعی در محدوده رژیم‌های حقوقی در چند بخش خاص قرار می‌گیرد. این رژیم‌ها، قانون حمایت از داده‌ها، قانون حمایت از مصرف‌کننده و قانون رقابت را شامل می‌شود. اگرچه هوش مصنوعی وارد یک فضای قانونی تنظیم شده می‌شود اما تأثیرات اجتماعی فراگیر و گاه مخل آن همیشه با پاسخ‌های قانونی کافی مواجه نمی‌شود؛ بنابراین، مسائل مربوط به هوش مصنوعی ممکن است پیشنهادهایی را برای تغییرات قانونی ایجاد کند. چنین پیشنهادهایی معمولاً شناسایی آنچه را در قوانین و رویه‌های حقوقی فعلی ناکافی است، با پیشنهادهایی برای تغییر ترکیب می‌کند. تغییر در قانون ممکن است از طریق ملاحظات اخلاقی (احتمالاً پیوند دادن اخلاق با اصول حقوقی) یا با توسل به اهداف اجتماعی یا سیاسی که در میان اقشار عمومی و فاعلان سیاسی مشترک است، استدلال شود (Sartor, 2020, p. 13). به‌عنوان مثال، ممکن است قانون استفاده از هوش مصنوعی را برای تشخیص چهره در فضاهای عمومی

ممنوع کند و یا اینکه اقتصاد باز ایجاب می‌کند که قانون اجازه استفاده گسترده‌تر از داده‌های شخصی را برای اهداف یادگیری ماشینی بدهد یا اینکه برای قوانین مربوط به مسئولیت مدنی نیاز باشد.

۳-۶- هوش مصنوعی و حقوق اجتماعی و اقتصادی

هوش مصنوعی زمانی که برای کارهای طاقت‌فرسا، ناخوشایند، تکراری یا خسته‌کننده استفاده می‌شود، می‌تواند مزایای عمده‌ای داشته باشد. با این حال، سیستم‌های هوش مصنوعی نیز به‌طور فزاینده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند. کاربردهای هوش مصنوعی از جمله نظارت و ردیابی کارگران، توزیع کار بدون دخالت انسان و ارزیابی و پیش‌بینی پتانسیل و عملکرد کارگران در شرایط استخدام و اخراج می‌تواند حق برخورداری از شرایط عادلانه، ایمنی در کار و حیثیت در محل کار و همچنین حق سازمان‌دهی را به خطر بیندازد. سیستم‌های هوش مصنوعی که عملکرد کارگران را ارزیابی و پیش‌بینی می‌کنند، می‌توانند حق برخورداری از فرصت‌های برابر و رفتار برابر در زمینه‌های شغلی را بدون تبعیض بر اساس جنسیت به خطر بیندازند. زمانی که این سیستم‌ها سوگیری‌هایی را در داده‌ها درج می‌کنند، خطر از دست دادن مهارت‌های ضروری وجود دارد؛ مخصوصاً در زمانی که تصمیم‌هایی قبلاً توسط انسان‌ها گرفته می‌شد و اکنون توسط سیستم‌های هوش مصنوعی تصاحب شده‌اند. این امر نه تنها می‌تواند منجر به نیروی کار با مهارت کمتر شود بلکه خطر شکست سیستمیک را نیز افزایش می‌دهد و دقیقاً در همان جایی که تنها تعداد کمی از انسان‌ها قادر به کار با سیستم‌های هوش مصنوعی و واکنش به رویدادهای آن هستند، این سیستم‌ها با شکست مواجه می‌شوند (Brynjolfsson & McAfee, 2018). در حالی که معلوم نیست چه تعداد شغل در نتیجه هوش مصنوعی، در دوره تحول مخرب از دست می‌رود یا به دست می‌آید، عدم تطابق بین نیروهای کار آسیب‌پذیر و مهارت‌های مورد نیاز می‌تواند منجر به بیکاری تکنولوژیکی شود.

۴- ترسیم آینده: هوش مصنوعی و حقوق بشر در یک جهان در حال تکامل

در حقیقت، تعامل پیچیده بین هوش مصنوعی و حقوق بشر یک واقعیت همیشه در حال تحول است. این رابطه پویا با چالش‌ها و فرصت‌هایی مشخص می‌شود که توجه فوری و تأمل مداوم را می‌طلبد. پیچیدگی رابطه بین هوش مصنوعی و حقوق بشر مشهود است زیرا هوش مصنوعی هم می‌تواند به نفع حقوق ما باشد و هم تهدیدهای بالقوه‌ای را ایجاد کند. این تقاطع همیشه در حال تغییر ما را برای درک و پرداختن به مسائل پیچیده اخلاقی، قانونی و اجتماعی به چالش می‌کشد. لذا، تأمل و عمل در این موارد، امری ضروری است. دولت‌ها باید به سرعت عمل کنند تا اطمینان حاصل شود که هوش مصنوعی از نظر اخلاقی توسعه یافته و اعمال می‌شود و از حقوق بشر محافظت می‌کند. این امر مستلزم مقررات مؤثر، مسئولیت‌پذیری شرکتی، تحقیقاتی با هدایت اصول اخلاقی و آموزش عمومی است. در عین حال، درک اهمیت انطباق قوانین بین‌المللی حقوق بشر برای پرداختن به نوآوری‌های فناورانه، ضروری است. اصول بنیادین حقوق بشر باید حتی در مواجهه با تغییرات سریع تکنولوژیکی قوی باقی بمانند و تضمین کنند که حمایت‌های اعمال‌شده از افراد در زمینه هوش مصنوعی مؤثر است. علاوه بر این، جامعه باید به دنبال تعادلی بین نوآوری‌های تکنولوژیکی و حمایت از حقوق بشر باشد. هوش مصنوعی این پتانسیل را دارد که پیشرفت‌های قابل توجهی را به ارمغان آورد اما این پیشرفت نباید به بهای انحلال حقوق بشر و کرامت باشد. توسعه هوش مصنوعی مسئولانه باید در اولویت قرار گیرد. ذکر این نکته ضروری است که این بحث تازه شروع شده است و تلاقی هوش مصنوعی و حقوق بشر با پیشرفت فناوری به تکامل خود ادامه خواهد داد؛ بنابراین، تأمل مداوم و گفتگوی باز برای شکل دادن به آینده از نظر اخلاقی

و عادلانه بسیار مهم است (Leite et al., 2023). تنها از طریق تعهد مستمر به این مسائل می‌توانیم اطمینان حاصل کنیم که هوش مصنوعی در عین احترام کامل به اصول جهانی حقوق بشر به نفع جامعه است.

نتیجه

روشن است که رابطه بین هوش مصنوعی و حقوق بشر پیچیده است؛ یک برنامه کاربردی هوش مصنوعی می‌تواند بر مجموعه‌ای از حقوق مدنی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تأثیر بگذارد و تأثیرات مثبت و منفی هم‌زمان بر یک حق برای افراد مختلف داشته باشد. این تأثیرات در طیف کاملی از مواردی که هوش مصنوعی در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد یا به‌زودی رایج خواهد شد، نمایان شده و میزان تأثیر این فناوری بر جامعه مشخص می‌شود. اگر هوش مصنوعی به‌طور نادرست و بدون رعایت اصول اخلاقی و قانونی استفاده شود، می‌تواند به نقض حقوق بشر بینجامد؛ بنابراین، ضروری است که هوش مصنوعی با رعایت حقوق بشر و اصول قانونی عمل کند. همچنین، هوش مصنوعی ممکن است در تصمیم‌گیری‌های قانونی و حکومتی نقش داشته باشد که اگر قوانین و مقررات مناسب برای کنترل و نظارت بر هوش مصنوعی وجود نداشته باشد، ممکن است حاکمیت قانون به خطر بیفتد. به‌طور کلی، هوش مصنوعی به‌عنوان یک فناوری پیشرفته، توانایی ایجاد تأثیرات گسترده‌ای را بر حاکمیت قانون و حقوق بشر داشته و نقش بسزایی در تغییرات ساختاری و اجتماعی دارد که ممکن است به تحولات نامطلوب در حاکمیت قانون و حقوق بشر و آزادی‌های اساسی منجر شود. بدین ترتیب، تعامل بین فناوری هوش مصنوعی و حقوق بشر نیازمند توجه و بررسی دقیق توسط تصمیم‌گیران و قانون‌گذاران است تا از نقض حقوق اساسی جلوگیری شود. برای مدیریت و کنترل تأثیر هوش مصنوعی بر آزادی‌های اساسی و حقوق بشر می‌توان از اتخاذ قوانین و مقررات برای محدود کردن استفاده از هوش مصنوعی در زمینه‌هایی که ممکن است به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی آسیب بزند، کمک گرفت. به‌علاوه، بررسی و نظارت منظم بر استفاده از هوش مصنوعی توسط سازمان‌های مستقل و قدرتمند به‌منظور جلوگیری از سوءاستفاده و تضمین رعایت حقوق بشر و اطلاع‌رسانی صحیح و شفاف از استفاده از هوش مصنوعی در تصمیم‌گیری‌ها و فرآیندهای مختلف، به‌منظور افزایش اطمینان عمومی و کاهش نگرانی‌ها می‌تواند به مدیریت و کنترل تأثیر هوش مصنوعی بر حقوق بشر و آزادی‌های اساسی کمک کند و اطمینان حاصل کند که تکنولوژی همچنان به نفع انسان‌ها استفاده می‌شود. از آنجا که هوش مصنوعی یک حوزه وسیع و متنوع است، هر رویکردی باید تا حدی به بخش خاصی منحصر باشد. باین حال، چهار رویکرد خط‌مشی گسترده می‌تواند بسیاری از خطرات حقوق بشر ناشی از هوش مصنوعی را برطرف کند:

۱. قوانین جامع حفاظت از داده‌ها می‌تواند بسیاری از خطرات حقوق بشر ناشی از هوش مصنوعی را پیش‌بینی و کاهش دهد اما به دلیل اینکه مختص داده‌ها است، اقدامات اضافی نیز لازم است.
۲. استفاده دولت از هوش مصنوعی باید بر اساس استانداردهای بالا از جمله استانداردهای تدارکاتی، بازاریابی تأثیرات حقوق بشر، شفافیت کامل و فرآیندهای پاسخگویی باشد.
۳. با توجه به وظیفه بخش خصوصی برای احترام و حمایت از حقوق بشر شرکت‌ها باید از ایجاد سیاست‌های اخلاقی داخلی فراتر رفته و فرآیندهای شفافیت توضیح‌پذیری و پاسخگویی را توسعه دهند.
۴. لازم است تحقیقات بیشتری در مورد آسیب‌های بالقوه سیستم‌های هوش مصنوعی بر حقوق بشر انجام شده و در ایجاد ساختارهایی برای پاسخگویی به این خطرات سرمایه‌گذاری شود.

درنهایت، اصلی‌ترین چالش در آینده که ناشی از تأثیر هوش مصنوعی بر حاکمیت قانون و آزادی‌های اساسی است، تعادل بین قدرت هوش مصنوعی و رعایت اصول حقوق بشر و قوانین موجود بوده که نیاز به پژوهش، تفکر اخلاقی و سازمان‌دهی مناسب دارد.

منابع

- ابوذری، مهرنوش. (۱۴۰۱). حقوق و هوش مصنوعی. تهران: میزان.
- غلامی، حسین، و بیات، محسن. (۱۳۹۴). تحلیل جرم‌شناختی و حقوقی بزه‌دیدگی بیگانگان، پژوهشنامه حقوق کیفری، ۶(۱)، ۱۹۵-۲۱۶.
- ریتون م. (۱۳۹۸). آینده جنگ و هوش مصنوعی مسیر قابل مشاهده (ترجمه شبیم امیر). جاوید انتشارات پشتیبان.
- مصطفوی اردبیلی، سید محمد مهدی، تقی‌زاده انصاری، مصطفی، و رحمتی‌فر، سمانه. (۱۴۰۱). کارکردها و بایسته‌های هوش مصنوعی از منظر دادرسی منصفانه. حقوق فناوری‌های نوین، ۳(۶)، ۴۷-۶۰.
- Access Now. (2018). *A user guide to data protection in the european union*. Retrieved from https://www.accessnow.org/wp-content/uploads/2018/07/GDPR-User-Guide_digital.pdf
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2018). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. WW Norton & Company.
- Burrell, J. (2016). How the machine 'thinks': Understanding opacity in machine learning algorithms. *Big data & society*, 3(1), 2053951715622512.
- Comninos, A. (2012). *Freedom of peaceful assembly and freedom of association and the internet*. APC. Retrieved from https://www.apc.org/sites/default/files/cyr_english_alex_comninos_pdf.pdf
- Conn, A. (2017). *How do we align artificial intelligence with human values?*. Future of Life. <https://futureoflife.org/2017/02/03/align-artificial-intelligence-with-human-values>
- Donahoe, E., & Metzger, M. M. (2019). Artificial intelligence and human rights. *J. Democracy*, 30, 115.
- Eubanks, V. (2019). *Automating inequality: How high-tech tools profile, police, and punish the poor*. St. Martin's Press.
- Face Value. (2018). *IRL: Online life is real life*. Podcastaudio. <https://irlpodcast.org/season2/episode3/2053951715622512>
- Gerke, S., Minssen, T., & Cohen, G. (2020). Ethical and legal challenges of artificial intelligence-driven healthcare. In *Artificial intelligence in healthcare* (pp. 295-336). Academic Press.
- Goode, L. (2019). *Facial recognition software is biased towards white men, researcher finds*. theVerge. <https://www.theverge.com/2018/2/11/17001218/facial-recognition-software-accuracytechnology-mit-white-men-black-women-error>
- Green, B., & Chen, D. L. (2022). The human rights implications of artificial intelligence. *Columbia Human Rights Law Review*, 51(1), 1-7.
- <https://points.datasociety.net/artificial-intelligence-whats-human-rights-got-to-do-with-it-4622ec1566d5>
- https://www.accessnow.org/cms/assets/uploads/2018/07/GDPR-User-Guide_digital.pdf
- https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
- <https://www.vox.com/culture/2018/5/2/17292258/pen-america-online-harassment-field-manual-take-back-the-net>
- Leite, A. (2023). Privacy impact assessment report for the utilization of facial recognition technologies.
- Leite, E., Leite, M., & Leite, A. (2023). AI's impact on human rights: The need for legal evolution. *Journal of Entrepreneurial Researchers*, 1(2), 81-86.
- Levin, S. (2017). *New AI can guess whether you're gay or straight from a photograph*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/technology/2017/sep/07/new-artificial-intelligence-can-tell-whether-youre-gay-or-straight-from-a-photograph>
- Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2018). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2), 2053951716679679.
- Muller, C. (2020). The impact of artificial intelligence on human rights. *Democracy and the Rule of Law*, March, 20, 3.

- Nolasco, D., & Micek, P. (2018). *Access Now responds to Special Rapporteur Kaye on "Content Regulation in the Digital Age"*. Access Now. <https://www.accessnow.org/access-now-responds-special-rapporteur-kaye-content-regulation-digital-age/>
- Privacy International. (2018). *Privacy and Freedom of Expression In the Age of Artificial Intelligence*. <https://privacyinternational.org/report/1752/privacy-and-freedom-expression-age-artificial-intelligence>
- Risse, M. (2019). Human rights and artificial intelligence: An urgently needed agenda. *Human Rights Quarterly*, 41, 1.
- Simonite, T. (2017). *When government rules by software, citizens are left in the dark*. <https://www.wired.com/story/when-government-rules-by-software-citizens-are-left-in-the-dark/>.
- UN Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, A/73/34
- White, M. (2021). How do you solve a problem like troll armies?. <https://www.accessnow.org/solve-problem-like-troll-armies/>
- Whittaker, M., Crawford, K., Dobbe, R., Fried, G., Kaziunas, E., Mathur, V., ... & Schwartz, O. (2018). *AI now report 2018*. New York: AI Now Institute.

